

Altaposten var rene menighetsbladet

Lokalmedias rolle under Altasaken var preget av polarisering og rolleblanding.

Av **Hanne Larsen**
hanne@altaposten.no

– Det var feber i redaksjonen og redaktør Jan Smith-Novik slo an tonen. Han lå i lenker og ble båret vekk av politiet, mens han smilte og viste V-tegnet, sier Vidar Nordli-Mathisen og ler godt.

Pangstart på journalistyrket

I årene 1979 til 1982, da Alta-saken var på sitt mest betente, figurerte Nordli-Mathisens byline hyppig i Altapostens spalter. Den nytdannende fotografen fra Harstad, hadde jobbet litt frilans, da han fikk seg jobb i Altaposten, både som fotograf og journalist. Det skulle vise seg å bli mer action, enn 24-åringen hadde kunnet forestille seg.

– Alta-saken er uten tvil fortsatt det mest dramatiske jeg har opplevd i mitt yrkesliv. Hele verden kom jo til Alta, hundrevis av politifolk i store cruiseskip. Journalister fra VG, Dagbladet og rikspresen. En journalist kom rett fra Midtøsten, og jeg husker han sa at «det var verre å komme seg gjennom sperringene opp til Stilla, enn det var å komme over grensen til Gaza». I ledige stunder hang vi i baren på Alta hotell. Vi var jo i begivenhetenes sentrum, fastslår Nordli-Mathisen, som siden den gang har hatt ledende stillinger både i NRK, TV 2, Dinamo og Rubicon. Siden 2010 har 64-åringen vært produsent og medeier i Teddy TV AS.

Scoop

Det er særlig to hendelser som har festet seg fra tiden i Altaposten. Det ene er storaksjonen i Stilla 14.januar 1981, og det andre er en pikant sak med politimester Einar Henriksen i Altaposten 22.oktober 1981. Saken er signert Vidar Nordli-Mathisen, under følgende over-

KAMPAJNEJOURNALIST: Bård Borch Michalsen var en av Altapostens unge journalister under Alta-saken. Det vi drev med var ren kampanjejournalistikk, sier Michalsen om den elleville tida. (Foto: Privat)

skrift: «Ble invitert på helikoptertur og dram», med en bildekollasje av reindriftsutøver Per Johansen Eira og politimester Einar Henriksen, med politibåten Janina i bakgrunnen.

– Ja, det var vel mitt scoop som journalist i Altaposten, sier Nordli-Mathisen, humrende.

Spanderte dram

Saken gjaldt reieneier og daværende formann i distrikt 40, Ordda, Per Johansen Eira, som hadde irritert seg over politiets helikoptertrafikk over hans reibeiteområder på Bæskades. Eira skal ifølge Altaposten-saken ha ringt lensmann i Kautokeino, og bedt om hjelp til å få slutt på dette. Politimesteren skal ha uttrykt ønske om å få snakke med Eira selv, og skal ha bedt han bli med på helikoptertur. Eira skal først ha takket nei, men så ha ombestemt seg. Det ble helikoptertur, men uten Henriksen tilstede. Eira skal ha vært skuffet over at politimesteren selv ikke ble med, for å se hvordan reien ble forstyrret av helikoptertrafikken. Men ifølge avisartikkelen fikk reieneieren likevel møte politimester Henriksen, i sistnevnte lugar på politibåten Janina.

«Jeg hadde tørkakjøtt og han hadde cognac og mer til. Jo, det var trivelig», sa Eira til Altaposten 22. oktober 1981.

Mistet litt av respekten

Nordli-Mathisen forteller til Altaposten, at mens han jobbet med saken fikk han besøk på kontoret av to samer, som han oppfattet var sendt ut av Henriksen, med ønske om å stoppe saken. Nordli-Mathisen hevder og at han skal ha fått bekreftet fra Henriksen, at reieneieren hadde vært ombord i båten og at de hadde tatt dram. Da Nordli-Mathisen ivrig slo på tråden til Dagbladet i Oslo for å selge saken sin til dem, hadde redaksjonen i hovedstaden, som forventet, først tatt full tenning.

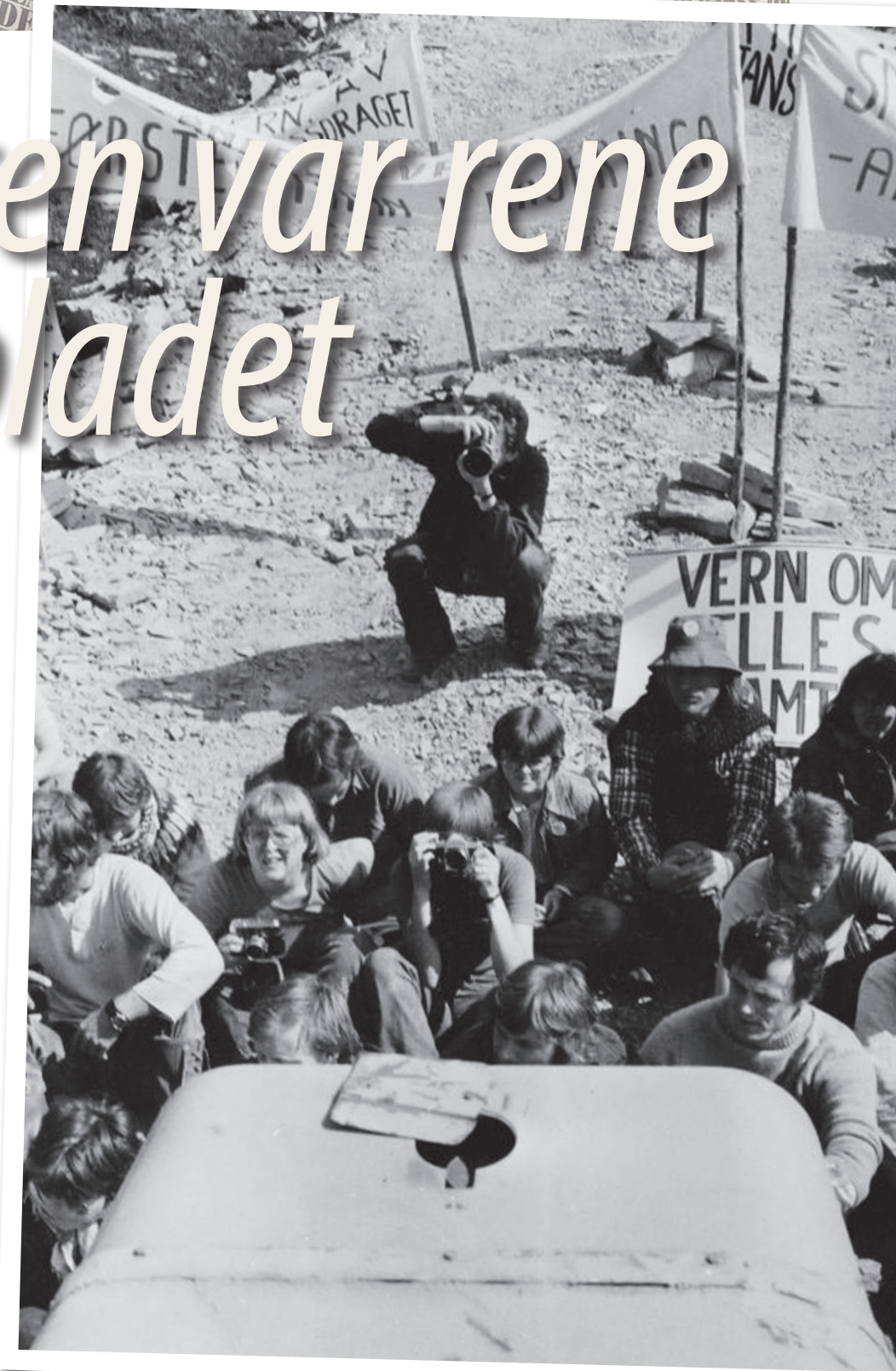
– Men så kom det ingenting. Jeg fikk flere år senere høre fra en som hadde jobbet i Dagbladet på den tida, at saken ble droppet fordi «det tar seg ikke ut at han vi kåret til årets navn for få måneder siden, nå skal henges ut på denne måten». Om det stemmer er jeg usikker på, men uansett mistet jeg litt av respekten for den journalistiske integriteten i Akersgata, sier Nordli-Mathisen.

Pinlig for Altaposten

En sak han gjerne skulle vært Altaposten foruten, ble sendt i trykken 23. oktober 1980. Det var ikke Vidar Nordli-Mathisens som førte saken i pennen, men han gremmes likevel over bomskuddet, på vegne av avisa. På førstesida denne dagen står det med store bokstaver: «Feltsykehus for Stilla-slag?», med et kryptisk bilde av en dør, med et digert hengelås på. Basert på anonyme kilder slår avisa mer eller mindre fast, at forsvarer holder på å bygge opp et feltsykehus i forbindelse med politiaksjonen i Stilla på nyåret.

«Altaposten har fått opplysninger om at det i all hast er innstallert utstyr for et militært sykehus i et lager som Alta bataljon disponerer på et småbruk i Tverrelvdalen». Og senere i saken:

«Etter opplysninger Altaposten har fått, er

SPENNENDE FOR UNGE SPIRER: Alta-aksjonen var en honningkrukke for journalister. Her er fra den første trefningen mellom demonstranter og anleggsarbeidere i Stilla sommeren 1979. (Foto: Bård Borch Michalsen)

det tale om transfusjonsvæske for blodoverføringer, og midler mot gassangrep»,

– Det var ganske pinlig av oss. Vi slo det stort opp, men det viste seg å ikke stemme, sier Nordli-Mathisen.

Dette var naturligvis mat for erkerivalen, Finnmark Dagblad, som få dager senere kunne triumfere med følgende sak: «Mystiske lastebilder i Tverrelvdalen var våre egne bilder», ledsaget av et bilde av noen unggutter fra Alta bataljon foran et militært kjøretøy. Videre i saken skriver FD: «Ingen av de omtalte bilene fra Sivilforsvaret har vært i nærheten av Forsvarets lagre i Alta-området, og bilene som ifølge Altaposten har laget spor i snøen ved et telthus i Tverrelvdalen, er våre egne lastebiler, kjørt av våre egne folk, sier sjefen for Alta bataljon major Torleif Rekdal til FD». Før han avslutter ganske syrlig: «Mer mystisk er det ikke».

Kampanjejournalistikk

– Det vi drev med var det vi i dag vil kalle ren kampanjejournalistikk. Altaposten var pro folkeaksjonen på lederplass og det gjenspeilet seg og i nyhetsdekningen og vinklingen av saker, sier Bård Borch Michalsen, til Altaposten. Michalsen var i likhet med Nordli-Mathisen en av lokalavisas unge og ivrige journalister under Alta-saken, og i

dag må førstelektoren ved Norges arktiske universitet, campus Harstad, le av den surrealistiske tida fra fire tiår tilbake.

– Det hadde ikke gått i dag. Integritet og inhabilitet var fremmedord. Og dette gikk begge veier. Mens Altaposten var klart mot utbygging både på lederplass og i måten sakene ble vinklet på, så hadde du Finnmark Dagblad som var A-prensens organ. I vår verden representerte de makta og Arbeiderpartiet. Vi oppfattet oss som heltene, mens de var skurkene, sier Michalsen.

Rett til Stilla

Selv var han bare 21 år da han kom fra Østlandet til Alta sommeren 1979. Til sin «første ordentlige journalistjobb», som han selv uttrykker det. Dette var rett før det brakket løs i Stilla mellom anleggsarbeidere og demonstranter. Torsdag 5. juli 1979, har unge Michalsen en av sine første artikler på trykk om Alta-saken. Han har tatt turen til Detsika, hvor folkeaksjonen mot utbygging, har tatt sine første skritt på veien mot en større teltleir.

Den unge journalisten intervjuer to ungdommer fra Oslo, John Svarstad og Jan Marcussen, som har tatt plass i det myggherjede området. Søringene forteller at de har kommet for å forsvare elva mot ødeleggelse og forteller at motstanden mot utbyg-

BLE BRÅVOKSEN: Vidar Nordli-Mathisen har en eventyrlig mediekarriere bak seg. Starten var imidlertid i Altaposten, midt under Alta-aksjonen. (Foto: privat)

ging er stor i Oslo. At det er juli og midt i verste myggstida på Finnmarksvidda, stopper ikke de unge idealistene.

«Vi innrømmer at det var mer mygg enn ventet. Enkelte utbyggingstilhengere ser visstnok at myggen gjerne jager oss bort fra Stilla, men vi lar oss ikke knekke. Vi regner med å møte andre og verre blodsugere enn myggen i Alta i sommer», sa de offensive ungdommene.

To dager senere er Michalsen på plass i Stilla, til det som er den aller første konfrontasjonen mellom demonstranter og anleggsarbeidere. Under overskriften «-Trodde jeg skulle bli overkjørt», har avisen trykket et dramatisk bilde av en gjeng unge demonstranter, som ser ut til å nær ha blitt kjørt ned av en stor hjullaster.

Hippis og lassis

I en undersak har Michalsen tatt seg tid til en prat med de lokale maskinførerne Steinar Suhr, Arnold Pedersen og Karl Martin Opgård. Under tittelen «Bitre maskinførere: Ta ikke levebrødet fra oss», siterer avisa en av førerne, som ikke er navngitt, men som gir følgende karakteristikk av demonstrantene: «- Demonstrantene er studenter og lærere, som aldri har gjort et skikkelig dagsverk. Hippis og lassis vil jeg kalle dem».

Forsida denne dagen har Michalsens kollega, Arne Eriksen kapret, med et stort bilde av det som trolig er den samme anleggsmaskina som inni avisa, med ungdommer sittende foran. Bildeteksten lyder: «Er dette ansvarlig kjøring av en anleggsmaskin, entreprenør Birger Strøm?».

- Vi ble en del av folkeaksjonens informasjonsteam. Vi kom oss gjennom sperringene og hadde med oss lenker og utstyr til demonstrantene. Det er jo ikke slik journalistene opptrer i dag, fastslår Michalsen, lattermildt.

- Men på den annen side hadde du Finnmark Dagblad, som var ensidig for utbygging, så slik sett gikk det begge veier.

Davidts parti

Vidar Nordli-Mathisen skammer seg ikke over journalistikken Altaposten stod for under Alta-saken.

- Jeg vil påstå at vi var opptatt av presseetikken, men når man ser det litt i bakspeilet, så burde vi vel speilet konflikten litt mer balansert, medgir han.

- Med tanke på at media ideelt sett skal ta den lille manns kamp mot makta, var dere iallefall på rett side?

- Ja, dette var Davids kamp mot Goliat og vi tok parti med David, det var det jo ingen tvil om. Jeg har ikke noe dårlig samvittighet for dekningen, det eneste som jeg synes er leit, er at elva ble bygget ut.

Respekt for Nilsen

Nordli-Mathisen minnes fortsatt aktivistene i folkeaksjonen med stor respekt.

- Både Alfred Nilsen og lederen av Altautvalget, Håkon Henriksen, var voksne og ansvarlige folk, og måten de førte anksjonen, med sin ikke-voldslinje, i ren Gandhi-stil, må man gi dem kred for. Når lokaldemokratiet ble overkjørt, slik kommunestyret i både Alta og Kautokeino ble, så mente de at sivil ulydighet var eneste mulighet, fastslår han.

Og legger til:

- Det eneste feilsteget de tok, var da de sendte ut pressemelding, om at de ville la seg fryse ihjel oppe i Stilla. Det fikk ikke noe gjennomslag og var bare dumt.

Saken han sikter til stod på trykk 8. januar 1981, kort tid før D-dagen i Stilla. Under den teatraliske overskriften «Flere personer vil la seg fryse ihjel!», referer Altaposten til en pressemelding fra folkeaksjonen, og slår fast at det er folk i den planlagte lenkejengen «som er villige til å ofre sine liv», hvis teltene de sitter i blir fjernet fra Nullpunkt, når politiet går til aksjon.

- Med tanke på den enorme informasjonsmengden i dag, og mediens flyktighet, tror du man kunne fått en ny miljøsak, som kunne blitt like stor som Alta-saken, som ville skapt like stor interesse og som ville vært i mediebilde over så lang tid?

- Det er så vanvittig mye som skjer i verden i dag, med terroraksjoner den ene dagen, og noe annet dramatisk den neste dagen, så det er veldig mange ting som konkurrerer om oppmerksomheten, så det spør, sier Nordli Mathisen.

- Dagens miljøsaker, eksempelvis Nussir, er det ofte unge miljøvernere som står i fronten for, og med all mulig respekt for dem, så er det kanskje lettere å avfeie disse, enn når man går bredt ut slik Alta-saken ble et eksempel på. Her gikk jo både unge idealister, men og voksne folk, bedriftsledere, bønder, akademikere, og ikke minst de samiske interessene inn for samme sak. Hvor stor rolle tror du det spilte for at saken var på regjeringens bord

over mange år, og skapte politisk hodepine på høyeste hold?

- Det er klart at når voksne folk, samfunnsstøtter, går ut og sier at nok er nok, så veier det tungt. Og når folk tok seg fri fra jobben i månedsvis, for å ofre seg for saken, og kjendiser og kulturfolk kom fra hele landet for å vise sin støtte, så legges det merke til. Det at det hele tiden var konfrontasjoner og at de ble så store at man måtte ha et digert skip med politifolk for å fjerne demonstrantene, gjorde sitt til at saken ble interessant for media. Den hadde jo alt av dramatik, som vi journalister elsker. Samtidig var det nok ikke før den samiske dimensjonen kom inn i bildet for fullt, at saken virkelig tok av nasjonalt og internasjonalt. Jo lenger sør i landet du kom, dess mer sympati fikk same- ne, fastslår Nordli-Mathisen.

Han hyller også datidens leder for Norske samers riksforbund, Ole Henrik Magga, som en «jævlig dyktig leder», for å få gjennomslag for samiske saker.

- Odd Mathis Hætta var og en person som var markant, sier han og minner om at reindriftsamene fikk «helt konkrete problemer i forbindelse med utbygginga».

Retts sted, til rett tid

Vidar Nordli-Mathisen har en eventyrlig karriere bak seg. De siste årene har han vært produsent i sitt eget produksjonsselskap Teddy TV, hvor den største suksessen er programserien om Petter uteligger. Selv om det har gått 40 år og høydepunktene har vært mange, er han klar på at tida i Alta var spesiell.

- Jeg ble bråvoksen på å skjønne de forskjellige rollene som media, politikerne og rettsapparatet hadde. Det var en fantastisk lærerik periode, sier han.

Bård Borch Michalsen medgir at å komme til Alta som journalist på denne tida, var som å dykke ned i honningkrukka.

- Alta var Europas midtpunkt og det var klart at det var interessant for en ung journalist. Jeg var på rett sted til rett tid, det kan man trygt si. Alta var en kruttønne, og ikke bare når det gjaldt Alta-saken. Den hadde alt av polarisering og spenning. Både politisk, religiøs og i forhold til det etniske. Alt ble spisset i Alta, sier han og nevner læstadianismen, Norges kommunistiske parti, de spesielle tverrelvdalingene og søringene på lærerhøgskolen.

- Alt lå til rette for konflikter, og det var det også.

Solgte bilder

Michalsen var kun et drøyt år i Alta, før han flyttet og begynte på journalisthøgskolen et annet sted i landet. Tilbake på skolebenken hadde den unge journalistspira erfaringer de andre bare kunne drømme om. På en studieoppgave tok han for seg nettopp mediedekningen under Alta-saken.

- Det var en mellomfagsoppgave der jeg undersøkte hvordan de ulike lokalmediene dekket saken. Det jeg ikke overraskende fikk slått fast var at Altaposten var veldig imot, mens de andre avisene var for, eksempelvis FD og Sagat.

- Med så mange ungdommer samlet i leiren i Detsika, måtte det vel oppstå mye romantikk?

- Ja, det gjorde det sikkert, men jeg var for opptatt med å jobbe. Mange av minnene fra Alta stammer fra da jeg stod i mørkerommet på Altaposten og fremkalte bilder, som jeg solgte til aviser ute i Europa. Det rommet hadde nok ikke blitt godkjent av Arbeidstilsynet i dag, sier han og sikter til de sterke kjemikalierne man brukte på den tida.

- Du solgte til aviser i Europa, det må vel ha vært stas for en ung journalist?

- Ja, det var ikke fritt for at man følte seg litt viktig da, ler han.

Å hevde at læringskurven var bratt, er ingen overdrivelse.

- Jeg har neppe lært så mye, på så kort tid, noengang senere. Om journalistikk og om verden. Det er en tid jeg aldri ville vært foruten, sier han.

- Utenkelig i dag

Når man vurderer mediedekningen av Alta-kampen, må man ha med seg tidsånden.

Det sier Mediehuset Altapostens nåværende redaktør, Rolf Edmund Lund.

- Rolleblandingen og den kampanjepregete journalistikken ville vært utenkelig i dag. Altaposten hadde en redaktør i lenker i Stilla, en situasjon som er langt på siden av dagens journalistiske idealer om balanse og troverdighet, fastslår han.

- Så kan det naturligvis bemerkes at lokalavisa representerte en motstemme til det øvrige mediebildet, der stemmene fra makta kunne være dominerende. For leserne tror jeg posisjonene til mediene var overtydelige, at leseren i det minste hadde oversikt over frontene. A-pressen hadde eksempelvis en definert rolle, som våpen- drager for sosialdemokratiet. I dag er det vel en fare for at man går mer i flokk, uten at leserne nødvendigvis klarer å skille ulvene, sier Lund.

- Kunne vi fått en lignende sak i dag, med et så langvarig trykk?

- Vi kan nok få saker med samme medietrykk, men det spesielle med Alta-kampen er varigheten fra de første neddemningsplanene, til selve dramatikken med sivil ulydighet og stor- samfunnets sanksjon med politi, etterretning og planer om mobilisering av Forsvaret. Videre har Alta-kampen flere parallelle historier og dramaturgiske innganger, som kraftpolitikere med ambisjoner, Altaelvas ve og vel, gryende miljøengasjement, samepolitisk oppvåkning, rettighetskamp, ordensvern og kanskje elementer av David mot Goliat i eksotiske kulisser.

- I Finnmark var dette kimen til videre journalistisk virksomhet, som same- rettsutvalgets arbeid, etableringen av Sametinget og en formidabel hjemmelsoverdragelse fra Statskog til Finnmarkseiendommen, som er et selvstendig rettssubjekt. Videre er det etablert en utmarksdomstol og en kommisjon som kartlegger rettighetene i Finnmark. I bunn og grunn har 50-års- jubileant Altaposten arbeidet med dette komplekset siden etableringen i 1969, sier redaktør Lund.

PINLIG FØRSTESIDE: Denne førstesida til Altaposten i oktober 1980, skulle Vidar Nordli-Mathisen, og sikkert flere med han ha vært foruten. (Faksimile Altaposten, 23. oktober 1980)

” Det var jo en jæ

Finmark Dagblad-journalist Svein Jørstad jobbet for politiet under Alta-aksjonen.

Av Hanne Larsen
hanne@altaposten.no

– Jeg var forberedt på at det kunne bli brukt meg og det var opplagt ikke populært blant mine journalistkolleger i Finnmark. De fleste av dem var jo imot utbygginga, sier Svein Jørstad, til Altaposten.

68-åringen har hengt med lenger enn de fleste i journalistyrket. Først den siste tiden har han trappet ned, og nå jobber han frilans for avisa han har vært lojal mot i 40 imponerende år, Finnmark Dagblad. Nå forsøker han å forklare hva det var som gjorde at han i 1981, takket ja til å jobbe som kommunikasjonsrådgiver for justisdepartementet, med kontorsted på politibåten Janina, som lå til kai i Alta med 600 politifolk ombord.

Drittjobb

På spørsmål om han følte seg bæret over å bli forespurt om å bli politimester Einar Henriksen høyre hånd i pressesaker, svarer Jørstad:

– Nei, det var ikke en tanke som slo meg. Det var jo en jævla drittjobb, og jeg tenkte nok mer «hvor faen skal han finne noen som vil påta seg den oppgaven», sier Jørstad, som altså ble den som tok «drittjobben» de månedene Janina var i Alta.

Ikke nok med at Jørstad satt side om side med politimesteren, som for mang utbyggingssmotstandere var selve erkefienden. Jørstad var også aktiv i Finnmark Arbeiderparti, noe han fikk unngjelde for. På lederplass i Altaposten ble han ved minst en anledning filleristet etter at Altaposten mente Jørstad forsøkte å styre mediene, i kraft av sin posisjon som redaksjonssekretær i Finnmark Arbeiderparti.

Altaposten ikke bedre

Om rolleblanding sner Jørstad i dag:

– Sett med dagens øyne var var det ikke heldig, men den gang var det helt greit om

PRØVD Å VÆRE FAIR: Svein Jørstad har en lang journalistkarriere bak seg, og han håper han har tatt vare på integriteten.

journalister hadde medlemskap i politiske partier.

At Altapostens redaktør Jan Smith-Novik uten å blunke la seg sammen med lenkegjengen i Stilla, var heller ikke noe som hadde vært gangbart i dag.

– Altaposten var ikke noe bedre, tvert imot, mener den gamle ringreven fra FD.

Ulikt vinklet

Under Alta-aksjonen var Finnmark Dagblad for utbygginga, noe de ga klart uttrykk for på lederplass, der de på linje med Altaposten ikke gikk av veien for å raljere med sin hovedkonkurrent. Ser man på deknningen fra den tida, kan man og se forskjeller i måten sakene var vinklet på. Der Altaposten løp demonstrantenes ærend og tydelig hadde

nære forbindelser til folkeaksjonens indre krets, var det mer nyansert i Finnmark Dagblad. Selv om politimester Einar Henriksen og myndighetene, fremstod i et ganske godt lys i mange av sakene, særlig sett opp mot Altapostens dekning.

Som kommunikasjonsrådgiver for politiet var Jørstad Henriksens forlengede arm ut til samfunnet og begivenhetene, som mildt sagt kom tett som hagl på denne tida. Han arrangerte pressekonferanser og han fikset intervjuavtaler. Men Jørstad hadde også oppdrag av det mer hemmelige slaget. At lederen for politiet og lederen for folkeaksjonen møttes foran den store politiaksjonen i januar 1981, var ikke allmenn kjent da det stod på.

– Det ble jobbet en del i kulissene, og det ble gjennomført hemmelige møter for å unngå unødige voldsbruk. Ingen av partene var tjent med at det utartet seg, sier Jørstad.

– Så du arrangerte møter mellom Nilsen og Henriksen?

– Jeg var involvert i det. Det var ikke så vanskelig å etablere kontakt, selv om Nilsen ikke var så veldig ivrig.

– Tror du han anså det som vanskelig å gå i dialog med fienden, for å si det slik?

– Nei, det tror jeg ikke, og politimesteren hadde heller ingen intensjon om å prøve å påvirke folkeaksjonens sak, eller deres måte å demonstrere på. Det ville uansett vært nytteløst, mener den nesten-pensjonerte journalisten fra Kvalsund.

Da politibåten seilte ut av Altafjorden i mars 1981, etter to heftige måneder i Alta, gikk Jørstad tilbake til jobben som journalist.

– Da den siste aksjonen i Stilla var, på høsten i 1981, jobbet jeg på Alta-kontoret sammen med gode og dyktige kolleger. Jeg må innrømme at jeg følte meg mer bekvem under den aksjonen, enn den første, sier journalisten.

Ikke presset

Ole Magnus Rapp fra Langfjordbotn i Alta, var ung fotograf og journalist i Finnmark Dagblad på denne tida. Han kan ikke minnes at han var under noe slags press fra redaksjonsledelsen, om å vinkle sakene pro utbygging. Ei heller kan han huske at saker

ikke kom å trykk, bortsett fra en gang, da en sak satt veldig langt inne, før den ble publisert.

– Det var en gang da Sverre Kjeldsberg (Grand prix-vinner, sammen med Mathis Hætta, red.anm) var i Alta og vi laget en sak på han, der han uttalte at «denne sangen skal jeg bruke til å fremme samenes sak». Det var helt nye uttalelser og vi kunne vært først med saken, men likevel ble den liggende fire dager før den kom på trykk. Først da de andre mediene hadde trykket saken, kom FD ut med den. Det husker jeg at jeg stusset litt over, sier Rapp.

Saken hadde alt

Rapp var bare 20 år da han ble kastet ut i begivenhetenes sentrum, i en stor og kompleks sak.

– Det var nok ikke sikkert jeg forstod hele bildet den gang og ikke var jeg så opptatt av det politiske, jeg gjorde mine ting, som var reportasjer og bilder, sier journalisten, som etterpå har jobbet i Aftenposten i en årrekke, før han havnet i Klassekampen for noen år siden.

Om Alta-saken sier han:

– Saken hadde alle ingredienser og med den ble landet for alvor oppmerksom på at vi hadde samer i Norge. Saken bidro til at det samiske ble løftet og det trengtes. Det er den store positive effekten, som og har gjort at folk i dag tør å stå frem som same, sier han og hyller i likhet med så mange andre Ole Henrik Magga, NSR-lederen, som på diplomatisk vis og med en stille autoritet, stod i bresjen da Samerettsutvalget, Sameloven og med det også, Sametinget, ble kjempet igjennom på 80-tallet. Magga var Sametingets første og lengstsittende president, fra 1989 til 1997.

– Han gjorde et fantastisk politisk håndverk og hadde en veldig fin måte å gå frem på, fastslår Rapp.

Samofil

Rapp medgir at samiske saker ikke stod så høyt i kurs i FD den gang han jobbet der.

– En kollega fra den tida var Per Lars Ton-

– For mye fokus på aksjonene

Riksmedia hadde for mye fokus på aksjonene, og for lite på konsekvensene.

Det mener Per Flatberg, som jobbet som informasjonsleder for folkeaksjonen under Alta-saken. Under folkeaksjonens avsluttende landskonferanse 8.mai 1982, hadde Flatberg et foredrag om «Alta-saken, massemedia og opinionen». Her ga naturverneren uttrykk for at det ikke minst fra rikspressens side, ble gjort for stort nummer ut av selve aksjonene og sivil ulydighet, og altfor lite på konsekvensene utbyggingen ville få for natur, elv og reindrift. Også myndighetens mangel på konsekvensanalyser syntes han ble stemoderlig behandlet.

Flatberg står fortsatt på det han mente den gang.

– Mediadekningen av Alta-konflikten ble sterkt preget av aksjonene, og det var ikke like lett å nå fram om sakens mange sider med faktastoff. Dette er noe man ser i dag også. Den generelle erfaringen er at det er lett å nå frem i media når det blir snakk om aksjoner, men ikke like lett å nå frem med annen informasjon, sier han.

Ikke uventet hyller Flatberg Altapostens dekning fra aksjonstida.

– Det var utrolig viktig for folkeaksjonen å ha Altaposten på vår side. Ofte hadde de også svært god journalistikk, selv om Altaposten nok gikk vel langt i å være talefører for oss enkelte ganger. Men du verden så glad vi var for Altaposten. Dekningen der betød mye for folks holdninger. Det var ellers en håpløs mediadekning i Finnmark, med NRKs distriktsending som et godt unntak. Feidene mine med Finnmark Dagblad var mange og toffe. Avisen gjorde

de sitt beste for å stigmatisere oss, og det var i blant lite saklig og vederheftig journalistikk der i gården, mener Flatberg.

Han legger til:

– Av riksmedia var nok VG den verste, som kom med svært tendensiøse oppslag. Dagbladets Arthur Arntsen kunne vi derimot stole på, med god dekning av konflikten.

Jan Borring jobbet i Miljø-magasinet på den tida Alta-saken raste. Han støtter Flatberg helhjertet når det gjelder fokuset fra mediene.

– Noen av oss syntes det ble veldig mye fokus på sivil ulydighet og dramatik, og for lite på bakgrunnen for at ting gikk så langt. Noe av motivasjonen for oss i Miljø-magasinet, var å avdekke denne bakgrunnen, av dårlige utredninger og mangelfulle saksopplysninger, og til dels spillet bak kulissene, sier han til Altaposten.

Miljø-magasinet holdt hus i Oslo og had-

de et opplag, på det Borring mener å huske, var rundt 5000.

– Nisjen til bladet var at man drev undersøkende og jobbet litt med ting bak kulissene. Ofte preget av det som den gangen ble kalt «mot-ekspertise». Energisektoren var viktig, og i en periode over 3-4 år, var Alta veldig sentral. Alta-magasinet ble laget i samarbeid med folkeaksjonens ledelse, der vi jobbet intenst med å sette oss inn i ting, og skrive ting sammen med folk fra styret. Det som skjedde rundt Alta-saken, var at vi avdekket ting som var litt bryssomme, slik som gale kraftopplysninger, mangelfulle bakgrunnsopplysninger om det naturfaglige, inkludert laksefisket osv. Selv om bladet hadde et beskjedent opplag, ble mye av det vi skrev plukket opp av NRK, Dagbladet med flere, og flere av sakene dannet grunnlag for spørsmål i Stortinget, sier Borring.

Alta drittjobb

Alta-saken

- Alta-saken var en politisk konflikt fra rundt 1968 til 1982, hvor samiske interesser og miljøverninteresser gikk mot en storskala vannkraftutbygging i Indre Finnmark.
- Planene møtte hard kritikk, og i 1973 ble «Alta-utvalget» for bevaring av vassdraget dannet. Motstanden mot utbyggingen var basert på samiske interesser, reindriftsinteresser og miljøverninteresser.
- I de første planene lå også en neddemming av bygda Maze inne, dette ble senere skroket og i 1973 vedtar Stortinget varig vern av Maze.
- I 1976 går kommunestyret i henholdsvis Alta og Kautokeino imot utbyggingsplanene, mens Finnmark fylkesting sier ja. Aksjonens første leder er Kato Johansen, før Alfred Nilsen fra Alta overtar stafettspinnen.
- I 1978 dannes Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget og 15.000 underskrifter samles inn lokalt.
- I januar 1979 varsler et folkemøte i Alta sivil ulydighet mot utbyggingen. I juni samme år avviser Stortinget et forslag om å ta Alta-utbyggingen opp til ny behandling.
- I september 1979 stopper folkeaksjonens lenkegjeng anleggsarbeidet i Stilla. Lokalt politi forsøker å fjerne demonstrantene, men må gi opp.
- I oktober 1979 sultestreiker en gruppe samer foran Stortinget. Statsminister Oddvar Nordli erklærer midlertidig stans i anleggsarbeidet og lover at samiske rettigheter skal utredes.
- I mai 1980 vedtar Stortinget for tredje gang at utbyggingen skal gjennomføres.
- I januar 1981 sendes 600 politifolk til Alta for å fjerne demonstrantene som har barrikadert seg ved det såkalte Nullpunktet i Stilla. Politiet har militært utstyr og militære kjøretøy til rådighet. Samebevegelsen innleder en ny sultestreik.
- I februar 1981 erklærer statsminister Gro Harlem Brundtland midlertidig stans i anleggsarbeidet, på grunn av brudd på kulturminneloven. I september gjenopptas arbeidet, mot harde protester fra reindrifts-samer.
- I 1982 oppløses Folkeaksjonen mot utbygging og i mars samme år forsøker Nilsas Somby og minst to andre personer å sprengne den såkalte Somby-brua. Forsøket mislykkes og Somby mister en arm under sabotasjeaksjonen. De to andre som var med har aldri stått frem offentlig.
- I 1984 legges den første delutredningen frem av samerettsutvalget, som ble opprettet etter sultestreiken i 1979.
- I 1987 settes Alta kraftverk i drift.
- I 1989 blir Sametinget åpnet av Kong Olav.

Kilder: Alta, kraftkampen (Lars Martin Hjorthol 2006), Store norske leksikon.

Tisd. 13. jan. -81. Nr. 5. Arg. 13

Altaposten

7

Kjent Ap-propagandist og motaksjon-sympatisør er blitt

Politiets pressetalsmann

Jan Smith-Novik

Politimester Einar Henriksen har knyttet til seg en egen pressetalsmann i forbindelse med den forestående politiaksjonen i Alta. Pressetalsmannen - som politimesteren sier han har stor tillit til - er politisk redaksjonssekretær i AP-organet Finnmark Dagblad, Svein G. Jørstad. Jørstad, som tidligere var politisk nestformann i Finnmark AP, var journalisten som høsten 1979 «refset» såvel presse som eter-media for det som Finnmark AP bestemte seg for var «forkjøring» og feilaktig informasjon om Stilla-aksjonene og same-demonstrasjonene foran Stortinget.

Da politimesteren nylig sørget for å få Jørstad «avgitt» til den viktige oppgaven for politiet, ga han uttrykk for at han hadde engasjert en pressemann som han har stor tillit til, og som har de nødvendige kunnskaper om rent lokale forhold.

Alle som har fulgt med i Finnmark Dagblads dekning av Alta-saken, har vært nødt til å oppdage at såvel denne AP-avisen som redaksjonssekretær Svein G. Jørstad har hatt motaksjons-sympatier og klare elverredder-antipatier. Finnmark Dagblad har også i Jørstads redaksjonssekretærtid vist at avisen har hatt «forståelse» for det såkalte borgervernets gjerninger og tankegang. Jørstad er medlem av Programrådet for Finnmark, som

er et lokalt under-organ for Kringkastingsrådet. Da Finnmark APs representant-skap høsten 1979 gjorde et enstemmig klage-vedtak over Regjeringens utsettelse av Alta-utbyggingen dengang, var Jørstad en av dem som deltok i dette møtet. Dette vedtaket kritiserte det som Finnmark AP mente var pressens og NRKs skjeve framstilling av det som skjedde i Stilla og foran Stortinget under demonstrasjonene denne høsten. Dette vedtaket avstedkom krasse reaksjoner, ikke minst fra pressefolk i Finnmark.

Parti-journalisten Jørstad fulgte imidlertid senere lojalt opp Finnmark APs media-kritikk. I siste nummer av NRKs hus-organ «Omkring» hadde Jørstad et

Politimester Einar Henriksen og hans pressetalsmann, redaksjonssekretær Svein G. Jørstad. Foto: A.E.

inlegg der han hevdet at NRK har favorisert utbyggingsmotstanderne i Alta-saken. Kritikken mot NRK går ut på at motstanderne er behandlet med mer «slagkraft» enn tilhengerne i radio- og TV-sendinger. Den erfarne journalisten Jørstad er til og med så AP-styrt i sine skrivelser at han betegner omtaler av alternative kraft-kilder til Altavassdraget som meldinger med «null informasjonsverdi». Han advarer også presse og kringkasting mot å ofre for mye tid på grasrot-meninger. I et spørsmål etterlyser han

imidlertid «grensen for forherligelse av gateviljen!»

I året som gikk fikk Svein G. Jørstad - i alle fall for et kortere tidsrom - en slags «naturvern-ånd» over seg. Mange vil nok huske Jørstads reportasje fra et utbrent Stilla, som han karakteriserte som en «svinesti», og der han ga til uttrykk «rettferdig harme» over elveredderens tilgrising av den vakre naturen i stein-ura ved Nullpunktet. Reportasjen var et klart bevis på at AP-pampene i fylket griper alle halmstrå som kan oppdrives i fortvilte forsøk på å propagandere til

fordel for prestisje-hysterikerne som er ansvarlige for galskapen i Alta-distriktet.

Dersom politimester Henriksen mener at politiet - ut fra parti-politiske hensyn - trenger en pålitelig pressetalsmann, har han gjort et riktig valg. Svein G. Jørstad blir av sine politiske motstandere betraktet som «påsatt» AP-propagander, og en journalist som ved nitid partivirkosomhet og -lojalitet med tiden kan bli en profesjonell teknobyråkrat som gjør sine lydige tjenester høyt oppe i parti-hierarkiet.

— Lokalbefolkninga burde få bestemme!

Politi og demonstranter:

Aktiviteten trappes opp

Vidar N-Mathisen

D-dagen nærmer seg raskt og såvel demonstrantene som politiet har trappet opp aktiviteten. Det siste som har skjedd i Stilla er at rundt 50 samer har etablert seg med lavvoer på 0-punktet. Med sin plassering foran lenkegjengen vil de være de første som møter politiet onsdag morgen.

Blant samene på 0-punktet finner vi både Egil Utsi, formann for Samefolkets Liste, og tidligere NSR-formann Odd Ivar Solbakk. Begge disse mener det er nødvendig at

HØYRE HÅND: FD-journalist Svein Jørstad måtte tåle mye pepper da han satte seg godt til rette ved politimester Einar Henriksens side under Alta-aksjonen. (Faksimile Altaposten 13.januar 1981)

stad, som skrev en fin serie om samer og en veldig god kommentar om det samiske språks status i Porsanger (FD, 19.november 1985, red.ann). Jeg vet ikke om han slet med å få det på trykk, men det var mange som klagde og ikke syntes noe om det. Han ble kalt for samofil i redaksjonen, minnes Rapp.

Ingen uvenner

Med lang fartstid i fylkets største avis, flere av dem i redaksjonsledelsen, har Svein Jørstad skrevet om både olje, samer og reindrift.

Jeg har faktisk skrevet mye om reindrifts-næringa, og det har jeg fått mye skryt for, sier den erfarne journalisten.

Til tross for sine kontroversielle roller under Alta-saken, sier Svein Jørstad at han i dag ikke har noe usnakket med noen. Selv de gamle motstanderne av Alta-utbygginga, har han hatt mange fine samtaler med opp gjennom sin lange journalistiske karriere.

Jeg har fortsatt kontakt med mange av dem, og det er ikke noe uvennskap med noen. Til og med Tore Bongo (i folkeaksjonen) viste seg å være en meget hyggelig person, smiler Jørstad.

Føler du at du beholdt din journalistiske integritet, da du jobbet for politiet under Alta-aksjonen?

Integritet er ikke noe man selv har herredømme over, det er det opp til andre å bedømme om du har. Jeg har bare prøvd å holde min integritet og å være fair med folk. Og det tror jeg at jeg har klart.

Angrer du på at du takket ja til justisdepartementet den gangen for snart 40 år siden?

Nei, det er formålsløst å angre på ting man har gjort. Men forresten, det er en ting jeg angret på. Og det er at jeg oppga hva jeg hadde i lønn da de spurte meg om det. Jeg har i ettertid skjont at jeg kunne bedt om mye mer. Hadde jeg fått det politifolkene fikk for å ligge i Alta på den tida, ville jeg blitt en rik mann, ler Svein Jørstad.

TIDLIGERE PUBLISERT:

» Vi var nesten for forsiktede

NRK sameradio ble beskyldt for å være partisk, men selv mener daværende sameradiosjef at de nesten var for forsiktede.

Av **Hanne Larsen**
hanne@altaposten.no

– Vi fikk mange beskyldninger mot oss, om at vi var pro utbygging, men det var aldri noen som fikk noe på oss. Vi var nesten for forsiktede, sier Odd Mathis Hætta, som var redaktør i NRK sameradio, under deler av Alta-aksjonen.

Ville ha oversetting

Kringkastingrådet mente at alt som ble publisert av sameradioen skulle oversettes til norsk, for å sikre at ikke innholdet var ladet.

– Da måtte de ha tilsatt flere tolker, så det fikk de ikke gjennomslag for. Kringkastingssjef Torolf Sletter sa det rett ut: «Det kommer ikke på tale». Men årsaken til at rådet fremmet forslaget, ja det var for å sjekke om vi var nøytrale eller ikke, sier han.

Hætta kom fra stillingen som redaktør i den samiske avisa Sagat, som forøvrig gikk over til å ta klart standpunkt for utbygging, etter å ha vært mot under Hættas ledelse.

– Som redaktør i Sagat hadde jeg fått i gang en debatt om samepolitikk, som mange mislikte, og derfor ble jeg avsatt av generalforsamlinga. Det gjorde ikke saken bedre at jeg var medlem i Norske samers riksforbund, medgir Hætta, som forøvrig var under politisk overvåking i flere år.

Hætta er i dag godt kjent som forfatter, samfunnskritiker, og pensjonert førsteamanuensis ved Norges arktiske universitet. På spørsmål om han synes det var utfordrende å være redaktør i sameradioen under Alta-striden, sier han:

– Det var egentlig ikke noe vanskelig. Jeg hadde rutine etter syv år som redaktør i Sagat og kjente godt til redaktøransvaret. Vi dekket saken rimelig fyldig, selv om vi var underbemannet, med bare tre journalister i tillegg til meg selv. Vi hadde meget dyktige journalister, men det var meget begrenset hvor mye folk vi kunne sende ut i felten, men vi hadde jo folk i Stilla.

Geværkompaniet klart

En av dem var superveteran, Johannes Edvard Kalvemo, eller Johs. Kalvemo, som han blir kalt.

– Jeg synes det var sterkt og oppleve Stilla. Jeg opplevde det som en unntakstilstand. Med politistyrkene, Janina og sivilforsvarets

BLE MISTENKELIGGJORT: Odd Mathis Hætta var sjef for NRK sameradio under deler av Alta-striden. Ettersom sendingene var på samisk var Kringkastingrådet blant dem som lurte på hva som egentlig ble sagt og gjort. (Foto: Hanne Larsen)

biler. Hadde de enda begynt å røre med forsvaret, tør jeg ikke tenke på hva som hadde skjedd.

– At deler av regjeringen var klar til å sette inn geværkompaniet fra Porsangermoen mot demonstrantene, sier litt om dramatiken. Det var bare en i Finnmark som visste om dette, og det var Gunnar Mathisen (daværende leder i Finnmark Arbeiderparti, red.anm). Thorvald Stoltenberg var akkurat blitt forsvarsminister og han steilet av planene. Han skal ha sagt at «dersom kraftsosialistene insisterer på å koble inn forsvaret, så går jeg av på dagen». Garnisonsjefen i Porsanger satt klar den morgenen i januar, men så fikk han kontrabeskjed. Alt dette vet jeg med sikkerhet, for jeg har intervjuet både Stoltenberg og daværende garnisonsjef i ettertid. Og de bekreftet alt dette for meg, sier Kalvemo.

Han sier at planene om å sette inn forsvaret mot ubevæpnede demonstranter, som attpåtil var opptatt av å føre en ikke-voldslinje, var helt ukjent for sivilbefolkningen og journalistene, som satt parat ved Nullpunktet i Stilla. Kalvemo er glad for at regjeringen Nordli besinnet seg.

– Hadde de gått så langt, ville det vært pinlig for Norge, mener Kalvemo.

I boka til Lars Martin Hjorthol, «Alta kraftkampen som utfordret statens makt», skriver forfatteren at før Stoltenberg tiltrådte stillinga, hadde det vært enighet mellom justisdepartementet og forsvarsdepartementet, om å bruke forsvarsressurser, blant annet personell, mot demonstrantene. Men da

Stoltenberg kom inn og satte seg på bakbeina falt avtalen i grus. Det viste seg, ifølge boka, at forsvarsdepartementet, for å berge situasjonen, fikk chartret den gamle Kiel-ferga «Prinsesse Ragnhild», som ble omdøpt til «Janina». Denne ble i tolvte time sendt til Alta, lastet med 600 politifolk, og utstyr for en storaksjon Norge ikke har opplevd maken til i fredstid.

Komiske episoder

Selv om Alta-saken har nok dramatik til å fylle et lite bibliotek, var det heller ikke fritt for hendelser av det mer kuriose og humoristiske slaget. Før storaksjonen i Stilla den 14. januar 1981, hadde det vært en langvarig kuldeperiode i Alta. Temperaturen hadde ligget nede i 35 minus. Slett ikke alle var rustet for det som ventet i Finnmark, ikke minst har vi fått høre rapporter om forfrosne sørnorske journalister, som verken var skodd eller kledd for oppdraget. For tana-væringen Johs. Kalvemo og hans kolleger i sameradioen, var det helt naturlig å bytte ut NRK-habitten med pesk. Men akkurat det skapte kaos for politiet.

– Jeg husker en av våre lydteknikere skulle hjelpe en Dagsnytt-medarbeider i felten i Stilla, men plutselig så ser Dagsnytt-gjengen at lydteknikeren blir tatt av politiet og satt opp på en lastebil. Da ropte en av NRK-folkene: «Hei, nå må dere skjerpe dere. Jeg skal ha en direkteending om ett minutt, så slipp han løs».

Kalvemo minnes og en gang han sammen med det han mener å huske var en journalist

DEKKET ALTA-SAKEN: Johs. Kalvemo jobbet i NRK sameradio under Alta-saken, og minnes det som en meget dramatisk tid. (Foto: NRK sapmi)

fra Altaposten, ble skyss ut i terrenget for å dekke en av de mange punktaksjonene som oppstod etter storaksjonen.

– Da ble vi stoppet av en ung spirrevipp i politiet, som spurte sjåføren: «Hei, skysser du demonstranter?» «Hvem er demonstrant?», spurte sjåføren. «Han i pesken». Ja, det var jo meg, ler Kalvemo, som tidligere har vært gjenstand for overvåking fra norske myndigheter i 20 år.

Fikk latterkrampe

Da sameradioen hadde sin bulletin fra den høydramatiske januar-morgenen, var det nettopp Johs. Kalvemo som stod med mikrofonen klar på direkten. På dette tidspunktet satt sjefen, Odd Mathis Hætta, på distriktsledermøte lenger sør i landet med 15 andre NRK-ledere.

– Klokken 10 slo den legendariske NRK-sjefen Torolf Elster på radioen, slik at vi alle kunne høre siste nytt. Da de satte over til Karasjok, hørte vi bare: «Nå setter vi direkte over til Johs. Kalvemo i Stilla». Og der rapporterte Johs. litt hesblesende om hva som skjedde. Og det han sa var: «De første som ble båret bort, var flyttsamer». Da de satte over til Oslo, slo NRK-sjefen av radioen og spurte meg: «Ja, hva var det sameradioen fortalte?». Og jeg oversatte: «De første som ble båret bort var flyttsamer». Da runget latteren og den skulle ikke stilne. De lo og lo. Ja, alle syntes det var morsomt, selv om begrepet flyttsamer var helt normalt for oss. Men det fikk jo en dobbel betydning, som ble komisk, forteller Odd Mathis leende.

Småflyet som forsvant

Johs. Kalvemo har et dystert minne fra tiden før han ble journalist. Det var på 70-tallet og Kalvemo jobbet som sosialsjef i Kautokeino kommune. På politisk hold i Norge ble det jobbet med de første planene for kraftutbygging i Vest-Finnmark. Som kjent skulle både Iesjavvri og Maze demmes ned.

– Hadde de tatt Iesjavvri ville de ødelagt Tanaelva og laksefisket der. Så for å forsøke å stoppe dette, dro en del av de finske lokalpolitikere (Tanaelva grenser og til Finland et stykke, red.anm) med småfly fra Utsjok, til en samekonferanse på Snåsa, for å vise sin motstand mot utbygginga av Alta-Kautokeino-vassdraget. Men det som skjedde var at flyet ble sporløst borte. Flyet eller rester av det har aldri blitt funnet, sier Kalvemo, om tragedien som og rammet hans familie.

– En slektning av meg omkom. Siste kontakt med flyet hadde Bodø lufthavn.

Kalvemo har aldri angret på at han viet yrkeslivet sitt til journalistikken.

– Det er 40 år siden jeg søkte og fikk en stipendiatstilling i NRK. Siden har jeg vært der. Hadde jeg fortsatt som sosialsjef, tror jeg det hadde blitt for snevert for meg. Som journalist har jeg fått utvidet horisonten lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Alta-saken har jeg godt i minne, sier Kalvemo, som i 2016 fikk Kongens fortjenestemedalje, for sin innsats for samiske medier og det samiske folk.

Dette sa Gro etter utbygginga

I VINDEN: Gro Harlem Brundtland var med på banke gjennom Alta-utbygginga. Her fra et besøk i Finnmark under Alta-striden. (Foto: Vidar Nordli-Mathisen)

Under Alta-saken var Arbeiderpartiets Gro Harlem Brundtland, først miljøvernminister, og fra 1981 statsminister. I ettertid skal «landsmoderen» overfor ulike medier media ha sagt at kraftutbyggingen i Alta var unødvendig.

I et radiointervju med NRKs Pål Hansen fra 1990, sier den tidligere miljøvernminister og statsministeren fra Arbeiderpartiet, at utbygginga var basert på uriktig grunnlag.

Her er ordrett det Brundtland sa til NRK: «Hvis man ser tilbake på 70- og 80-tallet, så var forventningene, og troen på at det var nødvendig med en veldig sterk kraftut

- Alta var unødvendig

Utbyggingen av Alta-Kautokeino-vassdraget var unødvendig, sier Arbeiderpartiets leder Gro Harlem Brundtland. Hun sier til forbruket som førte til at bygging, ikke fullt ut berettiget. Det har altså vist seg, rett og slett, at energiprognoene har ligget lavere. Men det er jo bare noe man kan si i ettertid, når man vet hvordan utviklingen da senere på 80-tallet ble».

Biografi

I sin egen biografi «Mitt liv» fra 1997, skriver Gro nokså vagt om nødvendigheten av kraftutbyggingen i Alta:

«Utbyggingen ble gjennomført i de påfølgende år, og striden om hvorvidt den var nødvendig, vil nok aldri forstumme. I slike saker er det ingen fasitsvar.»